19/03/2021

Η μαρτυρία και η αποστολή της ορθοδόξου πίστεως

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ’

Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας, κατά τόν ὁποῖο ἐνθυμούμεθα τήν ἀναστήλωση τῶν ἱερῶν καί σεπτῶν εἰκόνων, ὡς καί τήν νίκη καί τόν θρίαμβο τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τυγχάνει ἐπάναγκες, ὅπως τονισθεῖ τό μέγα χρέος τῆς μαρτυρίας καί ἀποστολῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως στούς δυσχερεῖς καιρούς μας.

Εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ ἐποχή μας σημαδεύτηκε ἀπό μία ὑγειονομική κρίση σέ παγκόσμιο ἐπίπεδο. Βιώνουμε ἀκόμη τά ποικίλα δεινά τῆς πανδημίας τοῦ Covid-19, σ’ ὅλους τούς τομεῖς τῆς κοινωνίας. Πρόκειται γιά μία δοκιμασία γιά τόν σύγχρονο ἄνθρωπο θέτοντας ἀκόμη καί ἐρωτήματα ὕπαρξης καί κοσμοθεωρίας.

Ἀναμφίβολα, αὐτή ἡ πανδημία, ἔρχεται καί φέρει μία ἀναθεώρηση πολλῶν δεδομένων καί συνθηκῶν. Τίποτα δέν εἶναι τό ἴδιο, ὅπως πρίν. Ὁ τρόπος ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, μετά τήν κορωνοϊό ἐποχή, ἔχει ἄλλες, νέες βάσεις. Οἱ ἀλλαγές δέ, εἶναι ριζικές καί καθοριστικές σ' ὅλα τά ἐπίπεδα τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων καί τῶν κοινωνιῶν.

Εἰδικότερα, διαπιστώνουμε μία γενναία ἐπιτάχυνση τῆς αὐτοματοποίησης τῆς καθημερινότητας, μεγίστη αὔξηση τῆς τεχνολογικῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλαγές στίς κοινωνικές προτεραιότητες καί στό τί εἶναι ἀγαθόν στή ζωή, κατά τό μᾶλλον ἤ ἧττον, κλείσιμο τῶν συνόρων καί μία αὐξανόμενη πολυπλοκότητα τῶν προβλημάτων πού παρουσιάζονται σέ σχέση καί μέ τήν λεγόμενη τεχνητή νοημοσύνη. Ἀκόμη, βλέπουμε, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὁλοένα καί ἀπομακρύνονται ὁ ἕνας ἀπό τόν ἄλλο, ἡ καχυποψία βρίσκεται σέ αὔξηση καί συνάμα ἡ κατάθλιψη στά ὕψη. Καί βέβαια σχέδια καί προτάσεις γιά οἰκονομική ἀνάκαμψη, προγράμματα ἐπενδύσεων καί ἀνταγωνιστικότητας, λύσεις ἐξεύρεσης πόρων, δημοσιονομικά μέτρα καί ποικίλες οἰκονομικές μεταρρυθμίσεις.

Ὡστόσο, πάνω ἀπ' ὅλα αὐτά, τήν ὑγιεινομική κρίση, τά οἰκονομικά μέτρα, τούς μηχανισμούς ἀνάπτυξης καί τούς ψηφιακούς μετασχηματισμούς, τό μέγα θέμα, Θεός, εἶναι στό περιθώριο. Ἡ αἴσθηση τοῦ θεϊκοῦ παράγοντα ἀπουσιάζει ἐκκωφαντικά σ' ὅλους τούς τομεῖς. Ὅλα ἐξετάζονται ὀρθολογιστικά. Ὅλα ἐπιτελοῦνται ἐρήμην τοῦ Θεοῦ. Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος θεωρεῖ τόν ἑαυτό του αὐτάρκη. Δέν τοῦ χρειάζεται ὁ «οὐρανός». Ὁ Θεός εἶναι ἐξόριστος. Ἀπό τό ἄλλο μέρος ὅμως, παρ' ὅτι ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος δείχνει νά μή θέλει τό Θεό, ἡ ζωή συνεχίζεται νά εἶναι ὡς ἕνα «μαγκανοπήγαδο» καί πλανῶνται τά ἐρωτήματα: Γιατί δέν πληροῦται τό εἶναι τοῦ ἀνθρώπου; Γιατί ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει ἡ βάσανος στή ζωή του; Τά χάπια δέν λυτρώνουν ἀπό τήν πίκρα τῆς ζωῆς καί τόν πόνο; Καί τό κυριώτερο, τό βασικώτερο ἐρώτημα: Γιατί δέν σταματᾶ μέ τό κῦρος καί τήν δύναμη του ὁ ἄνθρωπος τόν θάνατο; Ὑπάρχει ὅμως τό ἀξίωμα: «Παντός ἀρχομένῳ καὶ λόγον καὶ πράγματος προσήκει ἐκ Θεοῦ τε ἄρχεσθαι καί εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι» (Γρηγ. Θεολ.), ἄλλως, «Ἐγγὺς Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ» (Ψαλμ. ρμδ', 18). Δηλ. μέ ἄλλους λόγους δέν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά ἐκμηδενίσει τόν Θεό; Δέν μπορεῖ νά διακηρύξει ὡς ἄλλος σύγχρονος Νίτσε, ὅτι «σκότωσε τόν Θεό». Καί τοῦτο, γιατί στήν ἀνέφικτη αὐτή προσπάθειά του νά διώξει τόν Θεό ἀπό τήν ζωή του, ἐκμηδενίζει καί θανατώνει τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του.

Ἀκριβῶς στό σημεῖο αὐτό καί ἰδιαίτερα στίς μέρες μας, εἶναι ἀνάγκη νά τονισθεῖ ἡ σωτήρια στροφή πρός τόν Μεγαλοδύναμο καί Φιλάνθρωπο Κύριο καί Θεό. Ἀλλά ἔρχεται ἀπό κοντά καί ὁ προβληματισμός: Μήπως ὁ Θεός καθεύδει καί ὑπνώττει ἤ

ἀδιαφορεῖ; Ἴσως ρωτήσουμε μέ τόν προφήτη Ἠσαΐα: «Μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χεὶρ Κυρίου τοῦ σῶσαι ἢ ἐβάρυνε τὸ οὖς αὐτοῦ τοῦ μὴ εἰσακοῦσαι;» (Ἠσ. νθ’, 1). Μήπως ἀκόμη ἰσχύει, τοῦ ἰδίου Προφήτου, ὁ λόγος: «Ἡ γῆ ἠνόμησε διὰ τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν, διότι παρήλθοσαν τὸν νόμον καὶ ἤλλαξαν τὰ προστάγματα, διαθήκην αἰώνιον, διὰ τοῦτο ἀρὰ ἔδεται τὴν γῆν ὅτι ἡμάρτοσαν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν»; (Ἠσ. ιδ’, 5). Ὄχι, ζεῖ Κύριος ὁ Θεός καὶ ἀγαπᾶ ὁ Θεός. Καί τό Εὐαγγέλιο τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας αὐτό τονίζει ἐμφαντικά, τό «ἔρχου καὶ ἴδε» τοῦ Φιλίππου πρός τόν δυσπιστοῦντα Ναθαναήλ. Σ’ αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἀποστολική πρόσκληση «ἔρχου καὶ ἴδε» κρύβεται καί διασώζεται τό καταπληκτικό θαῦμα, τό συνεχῶς ἀνανεούμενο καί ἐκτεινόμενο αἰῶνες τώρα, αὐτό τοῦτο τό χριστιανικό μήνυμα, τό περιεχόμενο τοῦ ὀρθοδόξου ἤθους. Τό «ἔρχου καί ἴδε» ἀληθῶς κρύβει, τήν «Θεοῦ δύναμη καί τήν Θεοῦ σοφία».

Κατ’ ἀκολουθίαν, πῶς νά μήν τονισθεῖ τό μέγα χρέος τῆς μαρτυρίας καί ἀποστολῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως στόν σύγχρονο κόσμο, αὐτῆς τῆς μετακορωνοϊοῦ ἐποχῆς. Ἡ τρέχουσα ἐπακριβῶς ὑγιεινομική κρίση κατέδειξε, ὅτι ἕνας εἰκονικός χριστιανισμός δέν ἐπαρκεῖ. Τά ἡμίμετρα ὀρθοδοξίας εἶναι ἐπίφαση καί δέν ὠφελοῦν. Χρειαζόμεθα τήν αὐθεντικότητα τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς ζωῆς καί πνοῆς. Ὀφείλουμε ἔτσι νά προχωρήσουμε σέ μία συνεχῆ ἀποκάλυψη καί φανέρωση τῶν χριστιανικῶν ἀξιῶν, ὅπως ὑπάρχουν καί ὁρίζονται στό Εὐαγγέλιο καί ὅπως ἑρμηνεύονται ἀπό τούς θεοφόρους ἁγίους Πατέρες καί Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἀξίες αὐτές εἶναι τά αἰώνια ρήματα, ὑπεράνω ἀπό τά ρέοντα ἀνθρώπινα λόγια. Καί ἐν προκειμένῳ, ἡ δεοντολογία ἐπιτάσσει νά δοθεῖ ἔμφαση στίς ἑξῆς προτεραιότητες:

Πρῶτον: Ἐπανακατήχηση, μέ πρῶτο θέμα, τό: «Ἐκκλησία καί τά Ἱερά Μυστήρια αὐτῆς» καί τοῦτο γιατί ἐξακολουθεῖ νά πλανᾶται μία συγκεχυμένη καί λανθασμένη ἀντίληψη γιά τήν ἔννοια, οὐσία καί τόν ρόλο τῆς Ἐκκλησίας, καί κατά συνέπειαν ἐμφανίζεται ἀκατανόητη καί ἡ προσέγγιση τῶν ἱερῶν Μυστηρίων καί δή τοῦ κορυφαίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας καί τῆς Θείας Μεταλήψεως.

Δεύτερον: Ἐπανάκτηση τῆς ἱερότητας. Καί ἡ ἱερότητα ἔχει μέσα της τόν φόβο τοῦ Θεοῦ, τήν εὐσέβεια, τήν εὐλάβεια. Ἐννοοῦμε τήν ὀρθή εὐλάβεια καί ὄχι βέβαια τήν προπέτεια τῆς ψευδοευλάβειας καί τόν τυπικισμό. Ἡ ἀπώλεια ἐξάλλου τῆς ἱερότητας ὁδηγεῖ σ’ ἕνα ὁμιχλῶδες «πιστεύω», σέ παραβατικές συμπεριφορές καί σέ κυριαρχία τῶν παθῶν. Ἡ ἀπεμπόλιση τῆς ἐννοίας τοῦ ἱεροῦ ἀπό τήν ζωή τῶν ἀνθρώπων ἔχει τελικά τραγικές συνέπειες. Γι’ αὐτό, ἐπειδή ἡ ζωή τοῦ ἀνθρώπου μεταλαμπαδεύεται σ’ αὐτόν ἀπό τό Θεό, ὡς θεῖο δῶρο, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὡς γράφει ὁ Ἰ. Χρυσόστομος «οὐχ ὅστις ἁπλῶς χεῖρας καὶ πόδας ἔχει ἀνθρώπου, οὐδ’ ὅστις ἐστι λογικὸς μόνον, ἀλλ’ ὅστις εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν μετὰ παρρησίας ἀσκεῖ»

(PG 49, 232).

Τρίτον: Ἐπιστήριξη στόν σημερινό ἄνθρωπο, πού βασανίζεται μέ τίς ποικίλες ὀδυνηρές δοκιμασίες καί ἀποτυχίες καί συνάμα κατατρύχεται ἀπό τήν σκέψη ὅτι ζεῖ σ’ ἕνα κόσμο χωρίς προοπτική καί ἐλπίδα, σ’ ἕνα κόσμο χωρίς, νόημα καί σκοπό. Καί ἡ θλίψη τῶν προβλημάτων καί ἀσθενειῶν δέν διακρίνει πλούσιο ἤ πτωχό, μορφωμένο ἤ ἀγράμματο, οὔτε ἀκόμη ἡ πίκρα τῆς ζωῆς ξεχωρίζει φύλο, φυλή, ἡλικία, συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ἔρχεται ὁ πόνος καί δοκιμάζει τήν ὑπομονή καί τήν ἐλπίδα. Σ’ αὐτές τίς ὧρες ἀκούγεται ἐξαιρετικά προσφιλής, προσιτή καί ἀναγκαία ἡ δέηση τῶν ἡμερῶν τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς: «Κύριε τῶν δυνάμεων μεθ’ ἡμῶν γενοῦ». Ἀλλά ποιός θά τό πεῖ αὐτό; Καί,

Τέταρτον: Ἀποδοχή τοῦ θείου Νόμου. Δέν εἶναι ὀρθό νά ἐξαπατηθεῖ ὁ σημερινός ἄνθρωπος καί νά θεωρήσει ὅτι δέν ὑφίσταται καί περαιτέρω δέν λειτουργεῖ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ. Εἴδη δέ νόμων, τρία: Νόμος ὁ τῆς φύσεως, νόμος ὁ τοῦ γράμματος, ὁ τῷ Μωϋσεῖ δοθείς καί νόμος ὁ τῆς χάριτος. Καί βέβαια «ὁ φυλάσσων νόμον Κυρίου κρατεῖ τοῦ ἐννοήματος αὐτοῦ καί συντέλεια τοῦ φόβου Κυρίου σοφία» (Σειράχ, κα’, 11). Ἀλλ’ ὅμως παρατηρεῖται τό λυπηρόν. Ἀκολουθεῖται μία πορεία ἀντίθετη μέ τόν θεῖο νόμο καί συνάμα μία εὔκολη περιφρόνησή του. Ἔτσι, ἡ ἀντιθρησκευτική νοοτροπία τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασης, ὁ δυτικός Διαφωτισμός, ὁ μηδενισμός καί ὁ ἀγνωστικισμός συχνά διαποτίζουν τήν ὅλη κοινωνία μας καί χάνεται ἡ περίσκεψη, ἡ σοβαρότητα, ἡ ὑπευθυνότητα, ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. Ἐγείρονται θεομάχοι, ὁ ἕνας ξεσηκώνεται ἐναντίον τοῦ ἄλλου, οἱ μηνύσεις πληθαίνουν, ἡ κακία αὐξάνει, ἡ ἀπανθρωπία κυριαρχεῖ καί τό «βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως» δέν ἀργεῖ. Ὡστόσο, ἄν ἀνακαλύψουμε μέ τήν αὐτογνωσία μας, ὅτι «ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν ἐνώπιόν τοῦ Θεοῦ», τότε, ὡς ἀναφέρει ὁ Νεεμίας θά ἰσχύσει τό: «Ὁ λαὸς ᾑσθάνθη τὰς ἁμαρτίας του καὶ ὡρκίσθη φυλάσσεσθαι καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς Κυρίου καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ» (Νεεμίας ι’, 29). Καί ὁ δρόμος τῆς μετανοίας εἶναι πάντοτε ἀνοικτός καί λυτρωτικός, γιατί τό «μετανοεῖτε» εἶναι ἕνας ἀτέλειωτος δρόμος. Ἄλλωστε ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό «πανδοχεῖον τῆς χάριτος» πού συνεχῶς ἐφημερεύει.

Συνελόντ’ εἰπεῖν, εἶναι καιρός, «ἡ παγά λαλέουσα» τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας νά ἀναβλύσει, ἀκόμη περισσότερο, «ὕδωρ τὸ ζῶν». Αὐτό ἔρχεται καί σηματοδοτεῖ καί ἡ τῆς Ὀρθοδοξίας ἡμέρα.